LHCb Wat doen wij?

Niels Tuning – 27 sep 2024

LHCb

- Waarom deeltjesfysica?
- Waarom LHCb?
- Resultaten
- Higgs en LHCb

Deeltjesfysica

Bestudeert de natuur op afstanden $< 10^{-15}$ m

Quantum theorie beschrijft alle metingen tot 10^{-18} m (Ter vergelijk: 10^{+18} m = 100 lichtjaar)

Machten van tien ...

-	and the second			
- Stra	Carles -			
-				
	and a lot		19.	
	S CAL	Small		
	and the			
		and a		

Heelal					
10 ²⁶ m					

Melkweg 10²¹ m Spin 10⁻² m

Atoom 10⁻¹⁰ m

....

Zonnestelsel 10¹³ m

Kern 10⁻¹⁵ m

Aarde 10⁷ m

Botsingen 10⁻¹⁸ m

Schaal

Complete History of the Universe

Complete History of the Universe

https://www.researchgate.net/publication/357823952/figure/fig1/AS:1111988524589069@1642130132503/Complete-history-of-the-Universe-a-collaboration-of-Angela-Gonzalez-of-Fermilab-and-the.j

De stand van zaken in 2022

http:// pdg.lbl.gov

De elementaire deeltjes

Wat kan je maken van deze 3 bouwstenen?

De elementaire deeltjes

Niet één serie, maar drie! I II III

De elementaire deeltjes

Is dit alles?

Generatie:

III Lading II quarks +2/3 e t U С (1976) (1995) d -1/3 e b S (1947) (1978)

Anti-materie

Revoluties begin vorige eeuw:

- Relativiteitstheorie
- Quantum Mechanica

Paul Dirac (1928): relativistische quantum theorie!

Voor elk materiedeeltje bestaat een anti-materiedeeltje!

HIZO Antiony

Anti-materie deeltje:

- Zelfde massa
- Tegenovergestelde lading

De elementaire deeltjes

De elementaire deeltjes

+1 e	ē	þ	τ
0 e	ve	νμ	$\overline{\mathbf{v}}_{\tau}$

Anti-materie

Hoe maak je anti-materie??

Albert Einstein: E=mc²

materie + antimaterie = licht !

(en vice versa)

Anti-materie in ziekenhuizen: de PET-scan

Wat snappen we nog niet:

I. Wat snappen we nog niet? "Anti-materie"

Waar is de anti-materie gebleven?

Geen anti-materie met satellieten

Geen anti-materie sterrenstelsels

III. Wat snappen we nog niet? "Donkere materie"

Temperatuurfluctuaties structuur van het heelal

Rotatie-curves

Gravitationele lens

We hebben al die tijd maar 4% van het heelal bestudeerd!

Wat snappen we niet? Drie Grote Vragen

Astronomie

Deeltjes fysica

100

Fundamenteel (nieuwsgierigheid gedreven) onderzoek

Klassiek botsen

Quantummechanisch botsen

proton

proton

•Slide 26

wiskundige voorspellingen!

 $-\frac{1}{2}\partial_{\nu}g^a_{\mu}\partial_{\nu}g^a_{\mu} - g_s f^{abc}\partial_{\mu}g^a_{\nu}g^b_{\mu}g^c_{\nu} - \frac{1}{4}g^2_s f^{abc}f^{ade}g^b_{\mu}g^c_{\nu}g^d_{\mu}g^e_{\nu} +$ $\frac{1}{2}ig_s^2(\bar{q}_i^{\sigma}\gamma^{\mu}q_i^{\sigma})g_{\mu}^a + \bar{G}^a\partial^2 G^a + g_sf^{abc}\partial_{\mu}\bar{G}^aG^bg_{\mu}^c - \partial_{\nu}W_{\mu}^+\partial_{\nu}W_{\mu}^- M^2 W^+_{\mu} W^-_{\mu} - \frac{1}{2} \partial_{\nu} Z^0_{\mu} \partial_{\nu} Z^0_{\mu} - \frac{1}{2c^2} M^2 Z^0_{\mu} Z^0_{\mu} - \frac{1}{2} \partial_{\mu} \dot{A}_{\nu} \partial_{\mu} A_{\nu} - \frac{1}{2} \partial_{\mu} \dot{H} \partial_{\mu} H - \frac{1}{2} \partial_{\mu} \dot{H} \partial_{\mu} \dot{H} \partial_{\mu} H - \frac{1}{2} \partial_{\mu} \dot{H} \partial_$ $\frac{1}{2}m_{h}^{2}H^{2} - \partial_{\mu}\phi^{+}\partial_{\mu}\phi^{-} - M^{2}\phi^{+}\phi^{-} - \frac{1}{2}\partial_{\mu}\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{0} - \frac{1}{2c^{2}}M\phi^{0}\phi^{0} - \beta_{h}[\frac{2M^{2}}{a^{2}} + \frac{1}{2}\partial_{\mu}\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{0} - \frac{1}{2}\partial_{\mu}\partial_{\mu}\phi^{0} - \frac{1}{2}\partial_{\mu}\partial$ $\frac{2M}{a}H + \frac{1}{2}(H^2 + \phi^0\phi^0 + 2\phi^+\phi^-)] + \frac{2M^4}{a^2}\alpha_h - igc_w[\partial_\nu Z^0_\mu(W^+_\mu W^-_\nu \begin{array}{l} {}^{g} W_{\nu}^{+}W_{\mu}^{-}) - Z_{\nu}^{0}(W_{\mu}^{+}\partial_{\nu}W_{\mu}^{-} - W_{\mu}^{-}\partial_{\nu}W_{\mu}^{+}) + Z_{\mu}^{0}(W_{\nu}^{+}\partial_{\nu}W_{\mu}^{-} - W_{\nu}^{-}\partial_{\nu}W_{\mu}^{+})] - igs_{w}[\partial_{\nu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\nu}^{-} - W_{\nu}^{+}W_{\mu}^{-}) - A_{\nu}(W_{\mu}^{+}\partial_{\nu}W_{\mu}^{-} - W_{\nu}^{-}W_{\mu}^{-})] - igs_{w}[\partial_{\nu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\nu}^{-} - W_{\nu}^{+}W_{\mu}^{-})] - igs_{w}[\partial_{\nu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\mu}^{-}] - igs_{w}[\partial_{\nu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\mu}^{-})] - igs_{w}[\partial_{\nu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\mu}^{-}] - igs_{w}[\partial_{\nu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\mu}^{-}] - igs_{w}[\partial_{\nu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\mu}^{-}] - igs_{w}[\partial_{\mu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\mu}^{-}] - igs_{w}[\partial_{\mu}A_{\mu}(W_{\mu}^{+}W_{\mu}^$ $W^{-}_{\mu}\partial_{\nu}W^{+}_{\mu}) + A_{\mu}(W^{+}_{\nu}\partial_{\nu}W^{-}_{\mu} - W^{-}_{\nu}\partial_{\nu}W^{+}_{\mu})] - \frac{1}{2}g^{2}W^{+}_{\mu}W^{-}_{\mu}W^{+}_{\nu}W^{-}_{\nu} +$ $\frac{1}{2}g^2\dot{W}^+_{\mu}W^-_{\nu}\dot{W}^+_{\mu}W^-_{\nu} + \dot{g}^2c^2_w(Z^0_{\mu}W^+_{\mu}Z^0_{\nu}W^-_{\nu} - Z^0_{\mu}Z^0_{\mu}W^+_{\nu}W^-_{\nu}) +$ $g^{2}s^{2}_{w}(A_{\mu}W_{\mu}^{+}A_{\nu}W_{\nu}^{-}-A_{\mu}A_{\mu}W_{\nu}^{+}W_{\nu}^{-})+g^{2}s_{w}c_{w}[A_{\mu}Z_{\nu}^{0}(W_{\mu}^{+}W_{\nu}^{-} W^{+}_{\nu}W^{-}_{\mu}) - 2A_{\mu}Z^{0}_{\mu}W^{+}_{\nu}W^{-}_{\nu}] - g\alpha[H^{3} + H\phi^{0}\phi^{0} + 2H\phi^{+}\phi^{-}] \frac{1}{8}g^2\alpha_h[H^4+(\phi^0)^4+4(\phi^+\phi^-)^2+4(\phi^0)^2\phi^+\phi^-+4H^2\phi^+\phi^-+2(\phi^0)^2H^2]$ $gMW^{+}_{\mu}W^{-}_{\mu}H - \frac{1}{2}g\frac{M}{c^{2}}Z^{0}_{\mu}Z^{0}_{\mu}H - \frac{1}{2}ig[W^{+}_{\mu}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{-} - \phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{0}) W_{\mu}^{-}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{+}-\phi^{+}\partial_{\mu}\phi^{0})]^{+}+\frac{1}{2}g[W_{\mu}^{+}(H\partial_{\mu}\phi^{-}-\phi^{-}\partial_{\mu}H)-W_{\mu}^{-}(H\partial_{\mu}\phi^{+}-\phi^{-}\partial_{\mu}H)$ $(\phi^+ \partial_\mu H)] + \frac{1}{2} g \frac{1}{c_{\mu}} (Z^0_{\mu} (H \partial_\mu \phi^0 - \phi^0 \partial_\mu H) - i g \frac{s^2_{\mu}}{c_{\mu}} M Z^0_{\mu} (W^+_{\mu} \phi^- - W^-_{\mu} \phi^+) +$ $igs_w MA_\mu (W^+_\mu \phi^- - W^-_\mu \phi^+) - ig \frac{1-2c_w^2}{2c_w} Z^0_\mu (\phi^+ \partial_\mu \phi^- - \phi^- \partial_\mu \phi^+) +$ $igs_wA_{\mu}(\phi^+\partial_{\mu}\phi^- - \phi^-\partial_{\mu}\phi^+) - \frac{1}{4}g^2W^+_{\mu}W^-_{\mu}[H^2 + (\phi^0)^2 + 2\phi^+\phi^-] - \frac{1}{4}g^2W^+_{\mu}W^-_{\mu}[H^2 + 2\phi^+W^-_{\mu}] - \frac{1}{4}g^2W^+_{\mu}W^-_{\mu}] - \frac{1}{4}g^2W^+_{\mu}W^-_{\mu}[H^2 + 2\phi^+W^-_{\mu}] - \frac{1}{4}g^2W^+_{\mu}W^-_{\mu}] - \frac{1}{4}g^2W^+_{\mu}W^-_{\mu}[H^2 + 2\phi^+W^-_{\mu}] - \frac{1}{4}g^2W^+_{\mu}W^-_{$ $\frac{1}{4}g^2 \frac{1}{c^2} Z^0_{\mu} Z^0_{\mu} [H^2 + (\phi^0)^2 + 2(2s^2_m - 1)^2 \phi^+ \phi^-] - \frac{1}{2}g^2 \frac{s^2_w}{c} Z^0_{\mu} \phi^0 (W^+_{\mu} \phi^- +$ $W^{-}_{\mu}\phi^{+}) - \frac{1}{2}ig^{2}\frac{s_{w}^{2}}{c_{w}}Z^{0}_{\mu}H(W^{+}_{\mu}\phi^{-} - W^{-}_{\mu}\phi^{+}) + \frac{1}{2}g^{2}s_{w}A_{\mu}\phi^{0}(W^{+}_{\mu}\phi^{-} +$ $W_{\mu}^{-}\phi^{+}) + \frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-} - W_{\mu}^{-}\phi^{+}) - g^{2}\frac{s_{w}}{c_{w}}(2c_{w}^{2} - 1)Z_{\mu}^{0}A_{\mu}\phi^{+}\phi^{-} - G_{\mu}^{0}A_{\mu}\phi^{+}\phi^{-})$ $g^1 s_w^2 A_\mu \bar{A}_\mu \phi^+ \phi^- - \bar{e}^\lambda (\gamma \partial + m_e^\lambda) e^\lambda - \bar{\nu}^\lambda \gamma \partial \bar{\nu}^\lambda - \bar{u}_i^\lambda (\gamma \partial + m_u^\lambda) u_i^\lambda \bar{d}_{i}^{\lambda}(\gamma \partial + m_{d}^{\lambda})d_{i}^{\lambda} + igs_{w}A_{\mu}[-(\bar{e}^{\lambda}\gamma^{\mu}e^{\lambda}) + \frac{2}{3}(\bar{u}_{i}^{\lambda}\gamma^{\mu}u_{i}^{\lambda}) - \frac{1}{3}(\bar{d}_{i}^{\lambda}\gamma^{\mu}d_{i}^{\lambda})] +$ $\frac{ig}{4c_w}Z^0_{\mu}[(\bar{\nu}^{\lambda}\gamma^{\mu}(1+\gamma^5)\nu^{\lambda})+(\bar{e}^{\lambda}\gamma^{\mu}(4s_w^2-1-\gamma^5)e^{\lambda})+(\bar{u}^{\lambda}_i\gamma^{\mu}(\frac{4}{3}s_w^2-1-\gamma^5)e^{\lambda})+(\bar{u}^{\lambda}_i\gamma^{\mu}(\frac{4}{3}s_w^2-1-\gamma^5)e^{\lambda})+(\bar{u}^{\lambda}_i\gamma^{\mu}(1+\gamma^5)\nu^{\lambda})+(\bar{e}^{\lambda}\gamma^{\mu}(1+\gamma^5)e^{\lambda}$ $1 - \gamma^{5} u_{j}^{\lambda} + (\bar{d}_{j}^{\lambda} \gamma^{\mu} (1 - \frac{8}{3} s_{w}^{2} - \gamma^{5}) d_{j}^{\lambda})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} W_{\mu}^{+} [(\bar{\nu}^{\lambda} \gamma^{\mu} (1 + \gamma^{5}) e^{\lambda}) +$ $(\bar{u}_i^{\lambda}\gamma^{\mu}(1+\gamma^5)C_{\lambda\kappa}d_i^{\kappa})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}}W^{-}_{\mu}[(\bar{e}^{\lambda}\gamma^{\mu}(1+\gamma^5)\nu^{\lambda}) + (\bar{d}_i^{\kappa}C^{\dagger}_{\lambda\kappa}\gamma^{\mu}(1+\gamma^5)\nu^{\lambda})] + (\bar{d}_i^{\kappa}C^{\dagger}_{\lambda\kappa}\gamma^{\mu}(1+\gamma^5)\nu^{\lambda}) + (\bar{d}_i^{\kappa}C^{\dagger}_{$ $(\gamma^{5})u_{i}^{\lambda})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}}\frac{m_{e}^{\lambda}}{M}[-\phi^{+}(\bar{\nu}^{\lambda}(1-\gamma^{5})e^{\lambda}) + \phi^{-}(\bar{e}^{\lambda}(1+\gamma^{5})\nu^{\lambda})] - \phi^{-}(\bar{e}^{\lambda}(1+\gamma^{5})e^{\lambda})] - \phi^{-}(\bar{e}^{\lambda}(1+\gamma^{5})e^{\lambda})]$ $\frac{g}{2}\frac{m_e^{\lambda}}{M}[H(\bar{e}^{\lambda}e^{\lambda}) + i\phi^0(\bar{e}^{\lambda}\gamma^5 e^{\lambda})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^+[-m_d^{\kappa}(\bar{u}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}(1-\gamma^5)d_j^{\kappa}) +$ $m_u^{\lambda}(\bar{u}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}(1+\gamma^5)d_j^{\kappa}] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\dagger}(1+\gamma^5)u_j^{\kappa}) - m_u^{\kappa}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\dagger}(1-\gamma^5)u_j^{\kappa})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\dagger}(1+\gamma^5)u_j^{\kappa}) - m_u^{\kappa}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\dagger}(1+\gamma^5)u_j^{\kappa})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\dagger}(1+\gamma^5)u_j^{\kappa}) - m_u^{\kappa}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\star})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\star})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\star}) - m_u^{\kappa}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\star})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\star})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\star})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\star})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_d^{\lambda}(\bar{d}_j^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^$ $\gamma^5)u_j^\kappa] - \frac{g}{2}\frac{m_u^\lambda}{M}H(\bar{u}_j^\lambda u_j^\lambda) - \frac{g}{2}\frac{m_d^\lambda}{M}H(\bar{d}_j^\lambda d_j^\lambda) + \frac{ig}{2}\frac{m_u^\lambda}{M}\phi^0(\bar{u}_j^\lambda\gamma^5 u_j^\lambda) \frac{ig}{2}\frac{m_d^2}{M}\phi^0(\bar{d}_j^{\lambda}\gamma^5 d_j^{\lambda}) + \bar{X}^+(\partial^2 - M^2)X^+ + \bar{X}^-(\partial^2 - M^2)X^- + \bar{X}^0(\partial^2 - M^2)X$ $\frac{M^2}{c^2}$) $X^0 + \bar{Y}\partial^2 Y + igc_w W^+_\mu (\partial_\mu \bar{X}^0 X^- - \partial_\mu \bar{X}^+ X^0) + igs_w W^+_\mu (\partial_\mu \bar{Y} X^- - \partial_\mu \bar{X}^+ X^0)$ $\partial_{\mu}\bar{X}^{+}Y) + igc_{w}W^{-}_{\mu}(\partial_{\mu}\bar{X}^{-}X^{0} - \partial_{\mu}\bar{X}^{0}X^{+}) + igs_{w}W^{-}_{\mu}(\partial_{\mu}\bar{X}^{-}Y - \partial_{\mu}\bar{X}^{0}X^{+}))$ $\partial_{\mu}\bar{Y}X^{+}) + igc_{w}Z^{0}_{\mu}(\partial_{\mu}\bar{X}^{+}X^{+} - \partial_{\mu}\bar{X}^{-}X^{-}) + igs_{w}A_{\mu}(\partial_{\mu}\bar{X}^{+}X^{+} - \partial_{\mu}\bar{X}^{-}X^{-})$ $\partial_{\mu}\bar{X}^{-}X^{-}) - \frac{1}{2}gM[\bar{X}^{+}X^{+}H + \bar{X}^{-}X^{-}H + \frac{1}{c^{2}}\bar{X}^{0}X^{0}H] +$ $\frac{1-2c_w^2}{2c_w}igM[\bar{X}^+X^0\phi^+ - \bar{X}^-X^0\phi^-] + \frac{1}{2c_w}igM[\bar{X}^0X^-\phi^+ - \bar{X}^0X^+\phi^-] + \frac{1}{2c_w}igM[\bar{X}^0X^-\phi^- - \bar{X}^0X^-\phi^-] + \frac{1}{2c_w}igM[\bar{X}^0X^-\phi^-] + \frac{1}{2c_w}ig$ $\int_{a}^{w} \int_{a}^{y} \int_{a}^{w} \left[\bar{X}^{0}X^{-\phi^{+}} - \bar{X}^{0}X^{+\phi^{-}}\right] + \frac{1}{2}igM[\bar{X}^{+}X^{+}]^{0} - \bar{A}^{-}\bar{0}\phi^{0}]$ jaar bestaan er precieze

Wat verwacht je?

(2=mc2) Tein

Hoe ontdekken we nieuwe deeltjes?

Bij de LHC op Cern:

1) Verander energie in materie!

- da frer ales hat des Marses here sime ale Walter in Geschicondry heret had mater. Dec somethe

(g=mc2) Tein

Hoe ontdekken we nieuwe deeltjes?

Bij de LHC op Cern:

1) Verander energie in materie!

2) Nieuwe deeltjes veranderen voorspellingen

2) Nieuwe deeltjes veranderen voorspellingen

1) Verander energie in materie

Quantummechanisch botsen

proton

proton

LHCb in getallen

120,000 B events per sec

(ter vergelijk: in ATLAS : 1 Higgs in 100 sec)

1012 B events in 2022

(ter vergelijk: Babar heeft in totaal 109 B events)

5 kHz naar tape

(ter vergelijk: ATLAS schrijft 200 Hz weg)

LHCb: bestuderen van *B* deeltje

1) Vind verschillen tussen materie en anti-materie

2) Vind nieuwe deeltjes

LHCb: bestuderen van B deeltje

2) Vind nieuwe deeltjes

Slechts 3 op de miljard *B* deeltjes vervalt naar 2 muonen

Slechts 3 op de miljard *B* deeltjes vervalt naar 2 muonen

Slechts 3 op de miljard *B* deeltjes vervalt naar 2 muonen

Slechts 3 op de miljard B deeltjes vervalt naar 2 muonen

μ

 $B(B^0 \rightarrow \mu^+ \mu^-) = (1.06 \pm 0.09) \times 10^{-10}$

Theory:

1) Vind verschillen tussen materie en anti-materie

2) Vind nieuwe deeltjes

LHCb: highlights

- 1) Nieuwe 'gewone' hadronen
- 2) Nieuwe 'exotische' hadronen: Tetraquark en pentaquark
- 3) Ontdekking 'CP schending' B_s
- 4) Ontdekking 'CP schending' charm

Hot topic:

5) Verschil electron, muon, tau??

LHCb: nieuwe 'gewone' hadronen

(ccu): **Ξ**_{cc}++

NewScientist

Nieuw zwaar deeltje legt sterke kernkracht op de pijnbank

12 juli 2017

Jacob Aron en Leah Crane

Het nieuwe deeltje bevat twee charm-quarks in het midden en een up-quark daaromheen. Beeld: Daniel Dominguez/CERN.

LHCb: nieuwe 'gewone' hadronen

(ccu): Ξ_{cc}^{++} (buu): $\Sigma_{b}(6097)^{+}$ (bdd): $\Sigma_{b}(6097)^{-}$

LHCb: nieuwe 'exotische' hadronen(ccduu): $P_c(4312)^+$ (cu cd): $T_{cc}^+(3875)$

LHCb: antimaterie verschil in B_s⁰

CP schending in B_s^0

LHCb: antimaterie verschil in charm

"CP schending"

 $D^0 \rightarrow K^+K^-$ same as $\overline{D}^0 \rightarrow K^+K^-$??

at least it is different compared to $D^0 \rightarrow \pi^+\pi^-$ ...:

 $\Delta A_{CP} = (-15.4 \pm 2.9) \times 10^{-4}$

LHCb: antimaterie verschillen

(ds)	1964 : CP schending met K ⁰	(Nobelprijs 1980)
(bd)	2000 : CP schending met B ⁰	(Nobelprijs 2008)
(bs)	2012 : CP schending met B ⁰ _s	(LHCb)
(cu)	2019 : CP schending met D ⁰	(LHCb)

LHCb: highlights

- 1) Nieuwe 'gewone' hadronen
- 2) Nieuwe 'exotische' hadronen: Tetraquark en pentaquark
- 3) Ontdekking 'CP schending' B_s
- 4) Ontdekking 'CP schending' charm

Hot topic:

5) Verschil electron, muon, tau?

NewScientist

Cern vindt nieuwe hint voor scheurtjes in standaardmodel

19 april 2017

deVolkskrant

CERN is 'voorzichtig opgewonden' over subtiele verschillen in deeltjeswereld

Een gevoel van 'voorzichtige opwinding' heeft zich meester gemaakt van deeltjesfysici van CERN in Genève. Dinsdag maakte de LHCb-detector daar bekend subtiele verschillen te zien tussen bepaalde deeltjes. De gangbare deeltjestheorie neemt aan dat deeltjes in essentie identiek zijn.

Martijn van Calmthout 19 april 2017, 21:29

Wellicht is de deeltjeswereld niet zo democratisch als vooraf gedacht werd. Beeld epa

mogelijke hint dat er meer is dan alleen het rdmodel. Beeld: Cern.

George van Hal

deVolkskrant

Moeder aller deeltjes: de zoektocht naar de leptoquark

Is het fundamenteelste deeltje in het universum altijd over het hoofd gezien? Komende week kan de wereld opgeschud worden, als natuurkundigen in Seoul hun resultaten bekendmaken. Leptoquark, onthoud dat woord.

Martijn van Calmthout 29 juni 2018, 11:25

Beeld Rein Janssen

deVolkskrant

Moeder aller deeltjes: de zoektocht naar de leptoquark

Is het fundamenteelste deeltje in het universum altijd over het hoofd gezien? Komende week kan de wereld opgeschud worden, als natuurkundigen in Seoul hun resultaten bekendmaken. Leptoquark, onthoud dat woord.

Martijn van Calmthout 29 juni 2018, 11:25

Maar de LHCb-metingen geven al jaren kleine hints dat er iets mis is met deze keurige lepton-universaliteit. En dat elektronen en muonen ergens diep van binnen toch net iets anders met quarks omgaan.

Beeld Rein Janssen

BR(t-Wb)= -(t-wb) t-Wb r(t+) /Ves/2 | Ver |2 + | Ver |2 + | Ver |2 ~ (0. 7945)2 (0.0071)* (1044)* (07745)* = 97.827. but F.C.N.C ... 1.2.1 1.5.6 セッチィ t-K t-Ym t > Zn Galas ..... ULAM = - 5n G3 - 6n - 83 513 0 C .

CERNCOURSER

VOLUME 55 NUMBER 9 NOVEMBER 2015

Flavour changing neutral current electroweak penguin

FCNC EWP

The original penguin:

A real penguin:

Our penguin:

Electronen en muonen gedragen zich anders?

B

 μ/e

Muon gedraagt zich toch best normaal – of is er meer aan de hand?

Jean-Paul Keulen 29-12-2022 15:00:00

Deel dit artikel: 🖪 🍠 😰 🗹

Vervallend B-deeltje in LHCb. Beeld: LHCb/CERN

Een verrassend resultaat uit de deeltjesfysica lijkt te zijn afgeserveerd. Toch zijn er nog openstaande vragen.

Het gold als een van de interessantste resultaten binnen de deeltjesfysica sinds de ontdekking van het higgsdeeltje: het feit dat er bij het verval van bepaalde deeltjes **minder vaak muonen ontstaan dan je zou verwachten**. Zou die afwijking van onze huidige deeltjestheorie, blootgelegd met het deeltjesexperiment **LHCb**, wijzen op het bestaan van nieuwe deeltjes of nieuwe natuurkrachten?

NB: contours contain less than 68% CL...

Nieuw resultaat van okt 2022

 μ^+/τ^+

LHCb: wat kan het zijn?

deVolkskrant

Moeder aller deeltjes: de zoektocht naar de leptoquark

Is het fundamenteelste deeltje in het universum altijd over het hoofd gezien? Komende week kan de wereld opgeschud worden, als natuurkundigen in Seoul hun resultaten bekendmaken. Leptoquark, onthoud dat woord.

Martijn van Calmthout 29 juni 2018, 11:25

Leptoquark, onthoud dat woord.

Dank!

Higgs en LHCb

Waarom is de Higgs zo bijzonder?

Waarom is de Higgs zo bijzonder?

Higgs heeft unieke rol in de wereld van elementaire deeltjes

 ψ : "normale" deeltjes

φ: Higgs

De helft van het T-shirt gaat over Higgs!

à tau

12 deeltjes

4 krachten

+ Higgs

Higgs en LHCb?

$$Y_{ij}\psi_{i}\psi_{j}\phi \rightarrow Y_{ij}\psi_{i}\psi_{j}(v+H)/\sqrt{2}$$

m: Y_{ij}V

$$\begin{split} \chi &= -\frac{1}{4} F_{AL} F^{AL} \\ + i F D F + h.c. \\ + Y_i Y_{ij} Y_j p + h.c. \\ + |D_{A}p|^2 - V(p) \end{split}$$

 $v + h e^{i\chi/v}$

Higgs en LHCb?

Ψ: quarks **Y**_{ij}: koppeling tussen verschillende quarks i,j

Higgs en LHCb?

quarks

ψ:

$$\begin{split} L_{SM} &= L_{Kinetic} + L_{Higgs} + L_{Yukawa} \\ -L_{Yuk} &= Y_{ij}^{d} (\overline{u_{L}^{i}}, \overline{d_{L}^{i}})_{i} \begin{pmatrix} \varphi^{+} \\ \varphi^{0} \end{pmatrix} d_{Rj}^{i} + \dots \\ U_{Kinetic} &= \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{u_{Li}^{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{-} d_{Li}^{i} + \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{d_{Li}^{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{+} u_{Li}^{i} + \dots \\ L_{Kinetic} &= \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{u_{Li}^{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{-} d_{Li}^{i} + \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{d_{Li}^{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{+} u_{Li}^{i} + \dots \\ U_{Linetic} &= \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{u_{Li}^{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{-} d_{Li}^{i} + \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{d_{Li}^{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{+} u_{Li}^{i} + \dots \\ U_{Linetic} &= \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{u_{Li}^{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{-} d_{Li}^{i} + \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{d_{Li}^{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{+} u_{Li}^{i} + \dots \\ U_{Linetic} &= 0 \text{ Diagonalize Yukawa matrix } Y_{ij} \\ U_{Linetic} &= 0 \text{ Off diagonal terms in charged current couplings} \qquad \begin{pmatrix} d^{i} \\ s^{i} \\ b^{i} \end{pmatrix} \rightarrow V_{CKM} \begin{pmatrix} d \\ s \\ b \end{pmatrix} \\ U_{Linetic} &= \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{u_{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{-} V_{ij} (1 - \gamma^{5}) d_{j} + \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{d_{j}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{+} V_{ij}^{*} (1 - \gamma^{5}) u_{i} + \dots \\ U_{CKM} &= \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{u_{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{-} V_{ij} (1 - \gamma^{5}) d_{j} + \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{d_{j}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{+} V_{ij}^{*} (1 - \gamma^{5}) u_{i} + \dots \\ U_{Linetic} &= \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{u_{i}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{-} V_{ij} (1 - \gamma^{5}) d_{j} + \frac{g}{\sqrt{2}} \overline{d_{j}} \gamma^{\mu} W_{\mu}^{+} V_{ij}^{*} (1 - \gamma^{5}) u_{i} + \dots \\ U_{Linetic} &= U_{CKM} + U_{Higgs} + L_{Mass} \end{matrix}$$

What do we know about the CKM matrix?

Magnitudes of elements have been measured over time

- Result of a *large* number of measurements and calculations

$$\begin{pmatrix} d'\\ s'\\ b' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} V_{ud} & V_{us} & V_{ub}\\ V_{cd} & V_{cs} & V_{cb}\\ V_{td} & V_{ts} & V_{tb} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} d\\ s\\ b \end{pmatrix}$$

 $\begin{pmatrix} |V_{ud}| & |V_{us}| & |V_{ub}| \\ |V_{cd}| & |V_{cs}| & |V_{cb}| \\ |V_{td}| & |V_{ts}| & |V_{tb}| \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.97419 & 0.2257 & 0.00359 \\ 0.2256 & 0.97334 & 0.0415 \\ 0.00874 & 0.0407 & 0.999133 \end{pmatrix} \pm \begin{pmatrix} 0.00022 & 0.0010 & 0.00016 \\ 0.0010 & 0.00023 & 0.0011 \\ 0.00037 & 0.0010 & 0.000044 \end{pmatrix}$

•Magnitude of elements shown only, no information of phase

Higgs en LHCb?

Waarom dit patroon in quark koppelingen? Waarom dit patroon in quark massa's?

→ Is er een verband?

Intermezzo: How about the leptons?

the equivalent of the CKM matrix

- Pontecorvo-Maki-Nakagawa-Sakata matrix

$$\begin{bmatrix} \nu_e \\ \nu_\mu \\ \nu_\tau \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} U_{e1} & U_{e2} & U_{e3} \\ U_{\mu 1} & U_{\mu 2} & U_{\mu 3} \\ U_{\tau 1} & U_{\tau 2} & U_{\tau 3} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \nu_1 \\ \nu_2 \\ \nu_3 \end{bmatrix} \quad \bullet \mathbf{vs} \quad \begin{bmatrix} |d'\rangle \\ |s'\rangle \\ |b'\rangle \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} V_{ud} & V_{us} & V_{ub} \\ V_{cd} & V_{cs} & V_{cb} \\ V_{td} & V_{ts} & V_{tb} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} |d\rangle \\ |s\rangle \\ |b\rangle \end{bmatrix}.$$

a completely different hierarchy!

$$U_{MNSP} \approx \begin{pmatrix} 0.85 & 0.53 & 0 \\ -0.37 & 0.60 & 0.71 \\ -0.37 & 0.60 & -0.71 \end{pmatrix} \qquad V_{CKM} = \begin{pmatrix} 0.97428 & 0.2253 & 0.00347 \\ 0.2252 & 0.97345 & 0.0410 \\ 0.00862 & 0.0403 & 0.999152 \end{pmatrix}$$

Intermezzo: How about the leptons?

the equivalent of the CKM matrix

- Pontecorvo-Maki-Nakagawa-Sakata matrix

$$\begin{bmatrix} \nu_{e} \\ \nu_{\mu} \\ \nu_{\tau} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} U_{e1} & U_{e2} & U_{e3} \\ U_{\mu 1} & U_{\mu 2} & U_{\mu 3} \\ U_{\tau 1} & U_{\tau 2} & U_{\tau 3} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \nu_{1} \\ \nu_{2} \\ \nu_{3} \end{bmatrix} \cdot vs \begin{bmatrix} |d'\rangle \\ |s'\rangle \\ |b'\rangle \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} V_{ud} & V_{us} & V_{ub} \\ V_{cd} & V_{cs} & V_{cb} \\ V_{td} & V_{ts} & V_{tb} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} |d\rangle \\ |s\rangle \\ |b\rangle \end{bmatrix} .$$
a completely different hi
$$\begin{pmatrix} |U_{e1}|^{2} & |U_{e2}|^{2} & |U_{e3}|^{2} \\ |U_{\mu 1}|^{2} & |U_{\mu 2}|^{2} & |U_{\mu 3}|^{2} \\ |U_{\tau 1}|^{2} & |U_{\tau 2}|^{2} & |U_{\tau 3}|^{2} \end{pmatrix} \approx \begin{pmatrix} \frac{2}{3} & \frac{1}{3} & 0 \\ \frac{1}{6} & \frac{1}{3} & \frac{1}{2} \\ \frac{1}{6} & \frac{1}{3} & \frac{1}{2} \end{pmatrix}$$

•See eg. Phillis Tuning R.8 de Adelhart Toorop

Take home message

1) LHCb zoekt verschillen tussen materie en antimaterie

2) LHCb kan zeer zware deeltjes vinden (maar alleen virtueel)

3) Nieuwe deeltjes helpen om grote vragen te beantwoorden

Einde

Wat snappen we nog niet?

Massa van deeltjes

Bijzondere voorspelling:

Het Higgs boson:

zorgt ervoor dat deeltjes massa kunnen hebben in de theorie

Massa is de 'wisselkoers' tussen kracht en versnelling:

$\mathbf{F} = \mathbf{m} \mathbf{x} \mathbf{a}$

Beschrijft niet wat massa is ...

Newton

Massa is energie

$\mathbf{E} = \mathbf{m} \mathbf{x} \mathbf{c}^2$

Beschrijft wel wat massa *is* !

Maar niet waar het vandaan komt ...

Einstein

13. Ist die Trägheit eines Körpers von seinem Energieinhalt abhängig? von A. Einstein.

Die Resultate einer jüngst in diesen Annalen von mir publizierten elektrodynamischen Untersuchung') führen zu einer schr interessanten Folgerung, die hier abgeleitet werden soll. Ich legte dort die Maxwell-Hertzschen Gleichungen für den leeren Raum nebst dem Maxwellschen Ausdruck für die elektromagnetische Energie des Raumes zugrunde und außer-

dem das Prinzip: Die Gesetze, nach denen sich die Zustände der physikalischen Systeme ändern, sind unabhängig davon, auf welches von zwei relativ zueinander in gleichförmiger Parallel-Translationsbewegung befindlichen Koordinatensystemen diese Zu-

standsänderungen bezogen werden (Relativitätsprinzip). Gestützt auf diese Grundlagen 2) leitete ich unter anderem das nachfolgende Resultat ab (l. c. § S):

Ein System von ebenen Lichtwellen besitze, auf das Koordinatonsystem (x, y, z) bezogen, die Energie l; die Strahl-richtung (Wellennormale) bilde den Winkel φ mit der x-Achse des Systems. Führt man ein neucs, gegen das System (x, y, z) in gleichförmiger Paralleltranslation begriffenes Koordinatensystem (§, n, j) ein, dessen Ursprung sich mit der Geschwindigkeit v längs der x-Achse bewegt, so besitzt die genannte Lichtmenge - im System (§, n, 5) gemessen - die Energie:

$$l^* = l \frac{1 - \frac{r}{V} \cos q}{\left| \sqrt{1 - \left(\frac{r}{V}\right)^2} \right|},$$

wobei V die Lichtgeschwindigkeit bedeutet. Von diesem Resultat machen wir im folgenden Gebrauch.

 A. Einstein, Ann. d. Phys. 17. p. 891. 1905.
 Das dort benutzte Prinzip der Konstanz der Lichtgeschwindig-keit ist natürlich in den Maxwellschen Gleichungen enthalten. 42*

Massa van elementaire deeltjes komt door "wrijving" met alomtegenwoordig 'Higgs veld'

m: ψψH

Huh?

Higgs

BROKEN SYMMETRIES, MASSLESS PARTICLES AND CAUCE FIELDS

P. W. HIGGS Sub-methods of Mathematical Planess, Patronesity of Astronomy, is allowed

Received or Adv 1964

Recently a resulter of graphs have discussed determined in the second balance of the determined of the determined there is a second of the determined of the determined of the determined and the determined of th

CONTRACT LETTERS Values II, number 2

where a_{ij} is the a_{ij} of $i \in a_{ij} \otimes \{0\}$, where a_{ij} is the case between a_{ij} is the case between the case of a spectral formula frame. The conversion law for the restores a_{ij} (3) the first points:

11 Senie minter 1968 $c_1(A_{-2}, q_2)$ with its second and of the plane investment in output to the second investment investment in the second investment in the second investment in the second in the singular second interest q_1 much second in the singular second in the singular second interest q_1 much second in the singular second in the singular second interest q_1 much second q_2 much second q_3 much second qIt is characteristic of gauge theories that the

Par = 2, A; = 2, A;

regulator gives us as the Fourier transform (+ $3)_{\pm}^{+}(0)$, $\sigma_{\pm}(\alpha)_{\pm}^{+}(0)$, such that $\sigma_{\pm}(\alpha)_{\pm}^{+}(0)$, $\sigma_{\pm}(\alpha)_{\pm}^{+}(0)$, $\sigma_{\pm}(\alpha)_{\pm}^{+}(0)$, where there exists that $\sigma_{\pm}(\alpha)_{\pm}^{+}(0)$ and the

 $i[j] \, \mathbf{a}^2 x \, j_0[u], \, \sigma_0(u)] = \sigma_0(u). \tag{3}$

e that the Lagrangian is each that symmetrizes by the nonvectorizing of the version is solar of v₂. Goldstone's theorem is showing that the Plasmer scandulars of the second second

 $\sigma_1(\Delta \theta)$ -contains a term is a contained of the function of the function of the second contained of the c

10-2,000.

Massa van elementaire deeltjes komt door "wrijving" met alomtegenwoordig 'Higgs veld'

Nee, dit is niet Pierre, dit is John Ellis

Modelleren van interactie

Standaard Model Lagrangiaan

 $-\tfrac{1}{2}\partial_\nu g^a_\mu\partial_\nu g^a_\mu - g_s f^{abc}\partial_\mu g^a_\nu g^b_\mu g^c_\nu - \tfrac{1}{4}g^2_s f^{abc} f^{ade} g^b_\mu g^c_\nu g^d_\mu g^e_\nu + \tfrac{1}{2}ig^2_s (\bar{q}^\sigma_i \gamma^\mu q^\sigma_j) g^a_\mu +$ $\begin{array}{c} -\frac{1}{2} \partial_{\nu} g_{\mu} \partial_{\nu} g_{\mu} - g_{sj} \\ -g_{s} \partial_{\mu} G^{a} G^{b} g_{\mu}^{c} - \partial_{\nu} W_{\mu}^{a} \partial_{\nu} W_{\mu}^{c} - M^{2} W_{\mu}^{a} W_{\mu}^{c} - \frac{1}{2} \partial_{\nu} Z_{\mu}^{0} \partial_{\nu} Z_{\mu}^{0} - \frac{1}{2c_{\nu}^{2}} M^{2} Z_{\mu}^{0} Z_{\mu}^{0} \\ \end{array}$ $\frac{1}{2}\partial_{\mu}A_{\nu}\partial_{\mu}A_{\nu} - \frac{1}{2}\partial_{\mu}H\partial_{\mu}H - \frac{1}{2}m_{h}^{2}H^{2} - \partial_{\mu}\phi^{+}\partial_{\mu}\phi^{-} - M^{2}\phi^{+}\phi^{-} - \frac{1}{2}\partial_{\mu}\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{0}$ $\frac{1}{2c^2}M\phi^0\phi^0 - \beta_h[\frac{2M^2}{a^2} + \frac{2M}{a}H + \frac{1}{2}(H^2 + \phi^0\phi^0 + 2\phi^+\phi^-)] + \frac{2M^4}{a^2}\alpha_h - igc_w[\partial_\nu Z^0_\mu(W^+_\mu W^-_\nu - \psi^-_\mu)] + \frac{2M^4}{a^2}(W^+_\mu W^-_\nu - \psi^-_\mu) + \frac{2M^4}{a^2}(W^+_\mu W^-_\mu - \psi$ $\begin{array}{l} \frac{1}{2c_{v}^{2}}M\phi \ \phi^{-}\rho_{h}[\frac{1}{g^{2}}+\frac{1}{g}\cdot H+\frac{1}{2}(H+\phi \ \phi+\phi \ \phi) \ \phi \ ]]+\frac{1}{g^{2}}c_{h}\cdot Hgw(bZ_{\mu}(W_{\mu} \ W_{\nu} \ W_{\mu} \ W_{\nu} \ W_{\nu} \ W_{\nu} \ M_{\nu} \ M_$ $H\phi^{0}\phi^{0} + 2H\phi^{+}\phi^{-}] - \frac{1}{8}g^{2}\alpha_{h}[H^{4} + (\phi^{0})^{4} + 4(\phi^{+}\phi^{-})^{2} + 4(\phi^{0})^{2}\phi^{+}\phi^{-} + 4H^{2}\phi^{+}\phi^{-} +$ $2(\phi^{0})^{2}H^{2}] - gMW_{\mu}^{+}W_{\mu}^{-}H - \frac{1}{2}g\frac{M}{c^{2}}Z_{\mu}^{0}Z_{\mu}^{0}H - \frac{1}{2}ig[W_{\mu}^{+}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{-} - \phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{0}) - W_{\mu}^{-}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{+} - \phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{0}) - W_{\mu}^{-}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{+} - \phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{0}) - W_{\mu}^{-}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{-} - \phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{0}) - W_{\mu}^{-}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{+} - \phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{0}) - W_{\mu}^{-}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi^{-} - \phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{0}) - W_{\mu}^{-}(\phi^{0}\partial_{\mu}\phi$ $\phi^+\partial_\mu\phi^0)] + \frac{1}{2}g[W^+_\mu(H\partial_\mu\phi^- - \phi^-\partial_\mu H) - W^-_\mu(H\partial_\mu\phi^+ - \phi^+\partial_\mu H)] + \frac{1}{2}g\frac{1}{2}(Z^0_\mu(H\partial_\mu\phi^0 - \phi^-\partial_\mu H))]$ $\phi^0 \partial_\mu H) - ig \frac{s_w^2}{c_w} M Z^0_\mu (W^+_\mu \phi^- - W^-_\mu \phi^+) + ig s_w M A_\mu (W^+_\mu \phi^- - W^-_\mu \phi^+) - ig \frac{1 - 2c_w^2}{2c_w} Z^0_\mu (\phi^+ \partial_\mu \phi^- - W^-_\mu \phi^+) + ig s_w M A_\mu (W^+_\mu \phi^- - W^-_\mu \phi^+) + ig s_w (W^+_\mu \phi^- - W^-_\mu \phi^+) + ig$ $\phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{+}) + igs_{w}A_{\mu}(\phi^{+}\partial_{\mu}\phi^{-} - \phi^{-}\partial_{\mu}\phi^{+}) - \frac{1}{4}g^{2}W_{\mu}^{+}W_{\mu}^{-}[H^{2} + (\phi^{0})^{2} + 2\phi^{+}\phi^{-}] - 0$ $\frac{1}{4}g^2 \frac{1}{a^2} Z^0_{\mu} Z^0_{\mu} [H^2 + (\phi^0)^2 + 2(2s^2_{\mu} - 1)^2 \phi^+ \phi^-] - \frac{1}{2}g^2 \frac{s^2_{\mu}}{a} Z^0_{\mu} \phi^0 (W^+_{\mu} \phi^- + W^-_{\mu} \phi^+) \frac{1}{2}ig^{2}\frac{s_{w}^{2}}{c}Z_{\mu}^{0}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}-W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}g^{2}s_{w}A_{\mu}\phi^{0}(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}-W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}-W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}g^{2}s_{w}A_{\mu}\phi^{0}(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}-W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}g^{2}s_{w}A_{\mu}\phi^{0}(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-}\phi^{+})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_{\mu}H(W_{\mu}^{+}\phi^{-}+W_{\mu}^{-})+\frac{1}{2}ig^{2}s_{w}A_$ $W^{-}_{\mu}\phi^{+}) - g^{2} \frac{s_{w}}{s_{w}} (2c_{w}^{2} - 1)Z^{0}_{\mu}A_{\mu}\phi^{+}\phi^{-} - g^{1}s_{w}^{2}A_{\mu}A_{\mu}\phi^{+}\phi^{-} - ar{e}^{\lambda}(\gamma\partial + m_{e}^{\lambda})e^{\lambda} - b^{\lambda}$ $\bar{\nu}^{\lambda}\gamma\partial
u^{\lambda} - \bar{u}_{i}^{\lambda}(\gamma\overline{\partial} + m_{u}^{\lambda})u_{i}^{\lambda} - \bar{d}_{i}^{\lambda}(\gamma\partial + m_{d}^{\lambda})d_{i}^{\lambda} + igs_{w}A_{\mu}[-(\bar{e}^{\lambda}\gamma^{\mu}e^{\lambda}) + \frac{2}{3}(\bar{u}_{i}^{\lambda}\gamma^{\mu}u_{i}^{\lambda}) - igs_{w}A_{\mu}[-(\bar{e}^{\lambda}\gamma^{\mu}e^{\lambda}) + igs_{w}$ $\frac{1}{2}(\bar{d}_{i}^{\lambda}\gamma^{\mu}d_{i}^{\lambda})] + \frac{ig}{4\pi}Z_{\mu}^{0}[(\bar{\nu}^{\lambda}\gamma^{\mu}(1+\gamma^{5})\nu^{\lambda}) + (\bar{e}^{\lambda}\gamma^{\mu}(4s_{m}^{2}-1-\gamma^{5})e^{\lambda}) + (\bar{u}_{i}^{\lambda}\gamma^{\mu}(\frac{4}{2}s_{m}^{2}-1-\gamma^{5})e^{\lambda}) + (\bar{$ $1 - \gamma^5) u_j^{\lambda}) + (\bar{d}_j^{\lambda} \gamma^{\mu} (1 - \frac{8}{3} s_w^2 - \gamma^5) d_j^{\lambda})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} W_{\mu}^+ [(\bar{\nu}^{\lambda} \gamma^{\mu} (1 + \gamma^5) e^{\lambda}) + (\bar{u}_j^{\lambda} \gamma^{\mu} (1 + \gamma$ $\gamma^{5} C_{\lambda\kappa} d_{j}^{\kappa}]] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} W_{\mu}^{-} [(\bar{e}^{\lambda} \gamma^{\mu} (1+\gamma^{5}) \nu^{\lambda}) + (\bar{d}_{j}^{\kappa} C_{\lambda\kappa}^{\dagger} \gamma^{\mu} (1+\gamma^{5}) u_{j}^{\lambda})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} \frac{m_{\kappa}^{\lambda}}{M} [-\phi^{+} (\bar{\nu}^{\lambda} (1-\gamma^{5}) \nu^{\lambda}) + (\bar{d}_{j}^{\kappa} C_{\lambda\kappa}^{\dagger} \gamma^{\mu} (1+\gamma^{5}) \nu^{\lambda})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} \frac{m_{\kappa}^{\lambda}}{M} [-\phi^{+} (\bar{\nu}^{\lambda} (1-\gamma^{5}) \nu^{\lambda}) + (\bar{d}_{j}^{\kappa} C_{\lambda\kappa}^{\dagger} \gamma^{\mu} (1+\gamma^{5}) \nu^{\lambda})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} \frac{m_{\kappa}^{\lambda}}{M} [-\phi^{+} (\bar{\nu}^{\lambda} (1-\gamma^{5}) \nu^{\lambda}) + (\bar{d}_{j}^{\kappa} C_{\lambda\kappa}^{\dagger} \gamma^{\mu} (1+\gamma^{5}) \nu^{\lambda})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} \frac{m_{\kappa}^{\lambda}}{M} [-\phi^{+} (\bar{\nu}^{\lambda} (1-\gamma^{5}) \nu^{\lambda}) + (\bar{d}_{j}^{\kappa} C_{\lambda\kappa}^{\dagger} \gamma^{\mu} (1+\gamma^{5}) \nu^{\lambda})] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} \frac{m_{\kappa}^{\lambda}}{M} [-\phi^{+} (\bar{\nu}^{\lambda} (1-\gamma^{5}) \nu^{\lambda}) + (\bar{\nu}$ $\gamma^5)e^{\lambda}) + \phi^-(\bar{e}^{\lambda}(1+\gamma^5)\nu^{\lambda})] - \frac{g}{2}\frac{m^{\lambda}_{\lambda}}{M}[H(\bar{e}^{\lambda}e^{\lambda}) + i\phi^0(\bar{e}^{\lambda}\gamma^5 e^{\lambda})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^+[-m^{\kappa}_d(\bar{u}^{\lambda}_j C_{\lambda\kappa}(1-\bar{u}^{\lambda}_j C_{\lambda\kappa})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^+(\bar{e}^{\lambda}_j C_{\lambda\kappa})] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^+(\bar{e}^{\lambda}_j C_{\lambda\kappa}) + \frac{$ $\gamma^{5})d_{j}^{\kappa}) + m_{u}^{\lambda}(\bar{u}_{j}^{\lambda}C_{\lambda\kappa}(1+\gamma^{5})d_{j}^{\kappa}] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}}\phi^{-}[m_{d}^{\lambda}(\bar{d}_{j}^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\dagger}(1+\gamma^{5})u_{j}^{\kappa}) - m_{u}^{\kappa}(\bar{d}_{j}^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\dagger}(1-\gamma^{5})u_{j}^{\kappa}) - m_{u}^{\kappa}(\bar{d}_{j}^{\lambda}C_{\lambda\kappa}^{\star}(1-\gamma^{5})u_{j}^{\kappa}) - m_{u}^{\kappa}(\bar{$ $\gamma^{5} u_{i}^{\kappa}] - \frac{g}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} H(\bar{u}_{i}^{\lambda} u_{i}^{\lambda}) - \frac{g}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} H(\bar{d}_{i}^{\lambda} d_{i}^{\lambda}) + \frac{ig}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{u}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} u_{i}^{\lambda}) - \frac{ig}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} d_{i}^{\lambda}) + \frac{ig}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{u}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} u_{i}^{\lambda}) - \frac{ig}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} d_{i}^{\lambda}) + \frac{ig}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{u}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} u_{i}^{\lambda}) - \frac{ig}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} d_{i}^{\lambda}) + \frac{ig}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{u}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} u_{i}^{\lambda}) - \frac{ig}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} d_{i}^{\lambda}) + \frac{ig}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{u}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} u_{i}^{\lambda}) - \frac{ig}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} d_{i}^{\lambda}) + \frac{ig}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{u}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} u_{i}^{\lambda}) - \frac{ig}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} d_{i}^{\lambda}) + \frac{ig}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} u_{i}^{\lambda}) - \frac{ig}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} d_{i}^{\lambda}) + \frac{ig}{2} \frac{m_{u}^{\lambda}}{M} \phi^{0}(\bar{d}_{i}^{\lambda} \gamma^{5} u_{i}^{\lambda}) - \frac{ig}{2} \frac{m_{d}^{\lambda}}{M} \phi^{0}($ $\bar{X}^+(\partial^2 - M^2)X^+ + \bar{X}^-(\partial^2 - M^2)X^- + \bar{X}^0(\partial^2 - \frac{M^2}{c^2})X^0 + \bar{Y}\partial^2 Y + igc_w W^+_\mu(\partial_\mu \bar{X}^0 X^- - V^0)X^- + \bar{X}^0(\partial^2 - M^2)X^- + \bar{X}^0($ $\partial_\mu \bar{X}^+ X^0) + igs_w W^+_u (\partial_\mu \bar{Y} X^- - \partial_\mu \bar{X}^+ Y) + igc_w W^-_u (\partial_\mu \bar{X}^- X^0 - \partial_\mu \bar{X}^0 X^+) +$ $igs_wW^-_\mu(\partial_\mu \bar X^-Y-\partial_\mu \bar YX^+)+igc_wZ^0_\mu(\partial_\mu \bar X^+X^+-\partial_\mu \bar X^-X^-)+igs_wA_\mu(\partial_\mu \bar X^+X^+-\partial_\mu \bar X^-)+igs_wA_\mu(\partial_\mu \bar X^+A_\mu \bar X^-)+igs_wA_\mu(\partial_\mu \bar X^+A_\mu \bar X^+)+igs_wA_\mu(\partial_\mu \bar X^+)+igs_wA_\mu -igs_wA_\mu -igs_wA_\mu$ $\partial_{\mu}ar{X}^{-}X^{-}) - rac{1}{2}gM[ar{X}^{+}X^{+}H + ar{X}^{-}X^{-}H + rac{1}{c^{2}}ar{X}^{0}X^{0}H] + rac{1-2c_{w}^{2}}{2c_{w}}igM[ar{X}^{+}X^{0}\phi^{+} \bar{X}^{-}X^{0}\phi^{-}] + \frac{1}{2c_{w}}igM[\bar{X}^{0}X^{-}\phi^{+} - \bar{X}^{0}X^{+}\phi^{-}] + igMs_{w}[\bar{X}^{0}\bar{X}^{-}\phi^{+} - \bar{X}^{0}X^{+}\phi^{-}] +$ $\frac{1}{2}iaM[\bar{X}^{+}X^{+}\phi^{0} - \bar{X}^{-}X^{-}\phi^{0}]$

Hoe zien die botsingen er nou uit ?

Simulatie top quark productie

Hoe ontdek je nou nieuwe dingen

Nieuwe afstandschaal EN nieuwe detector

Higgs $\rightarrow$ ZZ $\rightarrow$ 4 leptonen klein aantal schitterende botsingen

120.000 Higgs bosonen

 $\overline{\mathbf{v}}$

- Maar 1 op de 1000 Higgs bosonen vervalt naar 4 leptonen
- •50% kans dat ATLAS detector ze allemaal goed terugvindt

60 (Higgs $\rightarrow$ 4 lepton) events

'overig'	52 events
Met Higgs	68 events

Higgs $\rightarrow$ 2 fotonen

Interpretatie overschot in ATLAS

Claim pas ontdekking als:

Kans op toevallige fluctuatie zoals geobserveerd kleiner dan 1 op 1 miljoen

8 keer 6 gooien achter elkaar

Een ontdekking in slow-motion

Ontdekking van het Higgs deeltje op 4 juli 2012

Nog een paar 'kleine' dingetjes:

1

2

3

Waar is alle anti-materie gebleven ?

80% van de materie in het heelal is onbekend → donkere materie

Higgs boson en quark koppelingen? (wat is het verband) ?

 waarom past gravitatie niet in SM, extra dimensies, waarom 3 families, fermionen fundamentele deeltjes, supersymmetrie, protonen stabiel, quantisatie electrische lading, exploderende quantumcorrecties, kleine neutrino massa's, string theorie, ... Higgs en het Universum

Higgs: Deeltje? Veld?

<u>Deeltje</u>

Foton (lichtdeeltje)

 ${\boldsymbol{\xi}}$

e+* *

Elektrisch veld

<u>Veld</u>

Waarom is de Higgs zo bijzonder?

Alsof de vis het water heeft ontdekt...

Het Higgs veld – kun je het zien?

Het Higgs veld is uniform – als het meer in deze foto

Het maken van een Higgs deeltje is als een rimpeling op het meer

De theorie van Higgs: als het veld bestaat is er ook een bijbehorend deeltje

Massa van elementaire deeltjes komt door "wrijving" met alomtegenwoordig 'Higgs veld'

Nee, dit is niet Pierre, dit is John Ellis

Wat is massa ?

Massa van elementaire deeltjes komt door

"wrijving" met alomtegenwoordig 'Higgs veld'

Revolutionair – met spectaculaire consequenties : de ruimte is niet leeg, maar gevuld met soort 'ether'

Als de marslander leven vindt ...

... heb je 1000 nieuwe vragen

Kloppen Higgs' eigenschappen ?

 m_h =125 GeV

Standaard Model

voorspelling

meting

Kloppen Higgs' eigenschappen ?

Zijn er nog meer soorten Higgs
deeltjes ?

$$\mathcal{L}_{susy} = -\frac{g^2}{8} (H_u^{\dagger} \sigma^a H_u + H_d^{\dagger} \sigma^a H_d)^2 - \frac{g'^2}{8} (H_u^{\dagger} H_u - H_d^{\dagger} H_d)^2$$

$$+ \lambda_{ij}^u H_u^T \epsilon \bar{u}_i q_j - \lambda_{ij}^d H_d^T \epsilon \bar{d}_i q_j - \lambda_{ij}^e H_e^T \epsilon \bar{e}_i \ell_j$$

$$- \frac{H_u^{\dagger}}{\sqrt{2}} (g \sigma^a \tilde{W}^a + g' \tilde{B}) \tilde{H}_u - \frac{H_d^{\dagger}}{\sqrt{2}} (g \sigma^a \tilde{W}^a - g' \tilde{B}) \tilde{H}_d + \text{h.c.}$$

Een stap verder...

Een ander veld: de Big Bang

Een van Higgs' eigenschappen komt overeen met een ander veld...

Het *inflaton* dat de het heelal opblies tussen 10⁻³³ en 10⁻³² seconde na de Big Bang

Een ander veld: de Big Bang

Dark Energy Accelerated Expansion

Een Higgs deeltje gevonden in Geneve Heelal gevuld met Higgs veld Kloppen zijn eigenschappen?
Nog een paar 'kleine' dingetjes:

4

5

6

80% van de materie in het heelal is onbekend → donkere materie

Waar is alle anti-materie gebleven ?

Higgs boson (hoe krijgen deeltjes massa) ?

- waarom past gravitatie niet in SM, extra dimensies, waarom 3 families, fermionen fundamentele deeltjes, supersymmetrie, protonen stabiel, quantisatie electrische lading, exploderende quantumcorrecties, kleine neutrino massa's, string theorie, ...

EINDE

Wat is het nut van dit onderzoek?

Fundamenteel onderzoek

- Kan leiden tot verrassingen,
  - Soms zelfs nuttig...
  - Maar per definitie van te voren onbekend

"Oneindig veel toegepast onderzoek aan de kaars zou ons nooit het electrische licht hebben gebracht."

Wat is het nut van dit onderzoek?

Fundamenteel onderzoek

- Kan leiden tot verrassingen,
  - Soms zelfs nuttig...
  - Maar per definitie van te voren onbekend

To man damag have generated a model to the stand of the larger as the summer of blocks and fill a sum of fill and the sum of the stand to the summer of the block and the stand of the standard the sum of the terms guide the sum of the standard the standard to the standard start to be the standard the sum of the standard to the standa

Das dem des not der Torderung den allegerunden der besen under ander Torderung den allegerungen vertreichungen und den Preusengenergegeleichungen (H) ung den Anderungen des Anderen Mindelmungesetze geschlich der beinen des Andersen des der Bereichen auterklass under Anderung des Unsugeforst Attenen stag Alle dereichen Stadtellungung des Barken der Anderen und vertreichen Alle dereichen Stadtellungung des Barken der Andere aus aus anderen geschlichen eine geschlichen Richtigenster des Anderen und vertreichen Angelogen eine geschlichen Richtigenster des Anderen und vertreichen geschlichen eine geschlichen Richtigenster des Anderen und vertreichen Angelogen eine geschlichen Richtigenster des Anderen anderen und vertreichen der schlichen Berner aus der Anderen Berner aus der Angelogen eines Anderen anderen anderen und vertreichen der Anderen anderen anderen der Anderen ander

\$ 15. 2 to 2 my con How what Enclose the des grantetaughts Augusto - Surgesty.

Um zu zeizen, dass des Fildy hishungen dens Turgerte Unerges Tegnechen, sist as um dagnemsten, sie die folgenden Familier verlan

Hdr} = O (470) H=g TopT.

La mathematica and a second and a second and a second the second t

SH = T T T ST + 29 T ST ST

$\mathfrak{L}_{\mathbf{y}}^{\mathsf{aver}} \mathcal{T}_{\mathbf{v},\mathbf{x}}^{\mathsf{A}} = \frac{1}{2} \mathcal{S} \left[\mathfrak{z}_{\mathbf{y}}^{\mathsf{aver}} \mathfrak{z}_{\mathbf{y}}^{\mathsf{Ad}} \left(\frac{2\mathfrak{y}_{\mathbf{v},\mathbf{d}}}{2\mathfrak{x}_{\mathbf{u}}} + \frac{2\mathfrak{y}_{\mathbf{u},\mathbf{d}}}{2\mathfrak{x}_{\mathbf{u}}} - \frac{2\mathfrak{y}_{\mathbf{u},\mathbf{v}}}{2\mathfrak{x}_{\mathbf{d}}} \right) \right]$

The new low low on the product of the product on the second secon

en host wich die nun vou dem Tanan Bur od gar (g "Beg) behanglag wohn mahante ist shift nan jedozh dieser gleek mile, oo kommet anna anesten-Geberhungen Bur I. *"Zonder relativiteitstheorie zit de GPS er 10km/dag naast! "*

Wat is het nut van dit onderzoek?

Fundamenteel onderzoek

- Heeft nuttige bij-effecten
  - Medische toepassingen
  - Internet
  - Opleiden van onderzoekers voor de maatschappij (Philips, ASML, etc, etc)

PET scan

WWW

LHCb: Hoe verder?

• Preciezer! $\rightarrow$ Upgrade (2018)

Type P0 mining	Observable $2\beta (B^0 \rightarrow U_{2}/2, \phi)$	Current precision	LHCb	Upgrade	Theory	
$\frac{1}{D^0}$ minima	2β ($R^0 \rightarrow I/a/a$)	precision	2018	4		
D^0 mining σ	$2\beta (B^0 \rightarrow I/a, \phi)$		2010	$(50{\rm fb}^{-1})$	uncertainty	
D_s^- mixing	$2\rho_s (D_s \rightarrow J/\psi \psi)$	0.10 [30]	0.025	0.008	~ 0.003	
	$2\beta_s \ (B^0_s \to J/\psi \ f_0(980))$	0.17 [32]	0.045	0.014	~ 0.01	- i
	$a^s_{ m sl}$	$6.4 \times 10^{-3} \ [63]$	0.6×10^{-3}	0.2×10^{-3}	0.03×10^{-3}	TROPAG
Gluonic	$2\beta_s^{\text{eff}}(B_s^0 \to \phi\phi)$	_	0.17	0.03	0.02	u -
penguins	$2\beta_s^{\text{eff}}(B_s^0 \to K^{*0}\bar{K}^{*0})$		0.13	0.02	< 0.02	ign Repo
	$2\beta^{\text{eff}}(B^0 \to \phi K_S^0)$	0.17 [63]	0.30	0.05	0.02	
Right-handed	$2\beta_s^{\text{eff}}(B_s^0 \to \phi\gamma)$	_	0.09	0.02	< 0.01	
currents	$\tau^{\text{eff}}(B^0_s \to \phi \gamma) / \tau_{B^0_s}$	_	5~%	1 %	0.2%	
Electroweak $S_3($	$B^0 \to K^{*0} \mu^+ \mu^-; 1 < q^2 < 6 \mathrm{GeV}^2/c^4)$	0.08[64]	0.025	0.008	0.02	
penguins	$s_0 A_{\rm FB}(B^0 \to K^{*0} \mu^+ \mu^-)$	25% [64]	6%	2%	7~%	
	$A_{\rm I}(K\mu^+\mu^-; 1 < q^2 < 6 {\rm GeV}^2/c^4)$	0.25 [9]	0.08	0.025	~ 0.02	
$\mathcal{B}(I)$	$B^+ \to \pi^+ \mu^+ \mu^-) / \mathcal{B}(B^+ \to K^+ \mu^+ \mu^-)$	25% [29]	8%	2.5%	$\sim 10 \%$	
Higgs	$\mathcal{B}(B^0_s o \mu^+ \mu^-)$	$1.5 \times 10^{-9} [4]$	0.5×10^{-9}	0.15×10^{-9}	0.3×10^{-9}	
penguins	$\mathcal{B}(B^0 \to \mu^+ \mu^-) / \mathcal{B}(B^0_s \to \mu^+ \mu^-)$		$\sim 100 \%$	$\sim 35\%$	$\sim 5 \%$	
Unitarity	$\gamma \ (B \to D^{(*)} K^{(*)})$	$\sim 10-12^{\circ} [40,41]$	4°	0.9°	negligible	
triangle	$\gamma \ (B^0_s \to D_s K)$	_	11°	2.0°	negligible	
angles	$\beta \ (B^0 \to J/\psi \ K_S^0)$	0.8° [63]	0.6°	0.2°	negligible	
Charm	A_{Γ}	2.3×10^{-3} [63]	0.40×10^{-3}	0.07×10^{-3}		
CP violation	ΔA_{CP}	$2.1 \times 10^{-3} [8]$	0.65×10^{-3}	0.12×10^{-3}	_	

Framework

LHCb UPGRADE

LHCb: Upgrade - Trigger

Slimmere trigger $\rightarrow$ alle events naar CPU farm:

Readout @40 MHz, niet 1 MHz ...

LHCb: Upgrade - Detectors

- Precisie meting → Meer luminositeit
- Meer luminositeit → Hogere particle rate
- Hogere particle rate → Occupancy te hoog in de Outer Tracker

Outer Tracker wordt <u>minder</u>

2) Inner Tracker wordt groter, Outer Tracker wordt <u>kleiner</u>

Schrödinger

Klassiek verband tussen E and p:

$$E = \frac{\vec{p}^2}{2m}$$

Quantum mechanische substitutie: (operator acting on wave function ψ)

$$E o i rac{\partial}{\partial t}$$
 and $\vec{p} \to -i \bar{\nabla}$

Schrodinger vergelijking:

Oplossing:

$$i\frac{\partial}{\partial t}\,\psi=\frac{-1}{2m}\,\nabla^2\psi$$

$$\psi = N \; e^{i(\vec{p}\vec{x} - Et)}$$

•(show it is a solution)

ightarrow -iec
abla

Klein-Gordon

Relativistisch verband tussen E and p: $E^2 = \vec{p}^2 + m^2$

Quantum mechanische substitutie: (operator acting on wave function ψ)

Klein Gordon vergelijking:

$$E \to i \frac{\partial}{\partial t}$$
 and $\vec{p} \to -i \vec{\nabla}$

$$\label{eq:star} \boxed{ -\frac{\partial^2}{\partial t^2} \phi = -\nabla^2 \phi + m^2 \phi } \\ \mbox{or} : & \left(\Box + m^2 \right) \phi(x) = 0 \\ \mbox{or} : & \left(\partial_\mu \partial^\mu + m^2 \right) \phi(x) = 0 \\ \\ \hline \phi(x) = N \; e^{-ip_\mu x^\mu} \\ \hline E^2 = \vec{p}^2 + m^2 \end{array}$$

Oplossing:

Maar: negatieve energie oplossing?

$$E = \pm \sqrt{\vec{p}^2 + m^2}$$

Paul Dirac zocht een vergelijking, die

- relativistisch correct is,
- Maar <u>lineair</u> in d/dt om negatieve energie te vermijden
- (en lineair in d/dx (or ∇) vanwege Lorentz covariantie)

Hij vond een vergelijking, die

- spin-1/2 deeltjes bleek te beschrijven en
- het bestaan van anti-deeltjes voorspelde

Dirac

How to find that relativistic, linear equation ??

Write Hamiltonian in general form,

$$H\psi = \left(\vec{\alpha}\cdot\vec{p} + \beta m\right)\,\psi$$

but when squared, it must satisfy:

Let's find α_i and β !

$$H^2\psi = \left(\bar{p}^2 + m^2 \right) \, \psi$$

$$H^{2}\psi = (\alpha_{i}p_{i} + \beta m)^{2}\psi \quad \text{with}: i = 1, 2, 3$$
$$= \left(\underbrace{\alpha_{i}^{2}}_{i=1}p_{i}^{2} + \underbrace{(\alpha_{i}\alpha_{j} + \alpha_{j}\alpha_{i})}_{=0}p_{i}p_{j} + \underbrace{(\alpha_{i}\beta + \beta\alpha_{i})}_{=0}p_{i}m + \underbrace{\beta^{2}}_{=1}m^{2}\right)\psi$$

So, α_i and β must satisfy:

$$\bullet \quad \alpha_1^2 = \alpha_2^2 = \alpha_3^2 = \beta^2$$

- $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \beta$ anti-commute with each other
- (not a unique choice!)

•Niels Tuning (121)

Dirac

$$H\psi = \left(\vec{\alpha}\cdot\vec{p} + \beta m\right)\,\psi$$

$\succ$ What are α and β ??

- The lowest dimensional matrix that has the desired behaviour is $\frac{4x4}{!?}$
- Often used

$$\vec{\alpha} = \begin{pmatrix} 0 & \vec{\sigma} \\ \vec{\sigma} & 0 \end{pmatrix} \qquad ; \qquad \beta = \begin{pmatrix} I & 0 \\ 0 & -I \end{pmatrix}$$

Pauli-Dirac representation:

• with:
$$\sigma_1 = \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$$
; $\sigma_2 = \begin{pmatrix} 0 & -i \\ i & 0 \end{pmatrix}$; $\sigma_3 = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{pmatrix}$

So, α_i and β must satisfy:

$$\bullet \quad \alpha_1^2 = \alpha_2^2 = \alpha_3^2 = \beta^2$$

- $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \beta$ anti-commute with each other
- (not a unique choice!)

$H\psi = \left(\vec{\alpha}\cdot\vec{p} + \beta m\right)\,\psi$

Dirac

Leads to:

Multiply by β :

Usual substitution:

$$\begin{split} H &\to i\frac{\partial}{\partial t}, \, \vec{p} \to -i\vec{\nabla} \\ i\frac{\partial}{\partial t}\psi &= \left(-i\vec{\alpha}\cdot\vec{\nabla} + \beta m\right)\,\psi \\ \hline \left(i\beta\frac{\partial}{\partial t}\psi + i\beta\alpha_1\frac{\partial}{\partial x} + i\beta\alpha_2\frac{\partial}{\partial y} + i\beta\alpha_3\frac{\partial}{\partial z}\right)\,\psi^{-(\beta^2=1)} = 0 \end{split}$$

Gives the famous Dirac equation:

$$(i\gamma^{\mu}\partial_{\mu} - m) \ \psi = 0$$

with : $\gamma^{\mu} = (\beta, \beta \vec{\alpha}) \equiv \text{Dirac } \gamma - \text{matrices}$

for each
$$j=1,2,3,4$$
 : $\sum_{k=1}^{4} \left[\sum_{\mu=0}^{3} i (\gamma^{\mu})_{jk} \partial_{\mu} - m \delta_{jk} \right] (\psi_k) = 0$

•Niels Tuning (123)

Dirac

The famous Dirac equation:

$$(i\gamma^{\mu}\partial_{\mu} - m) \psi = 0$$

with : $\gamma^{\mu} = (\beta, \beta \vec{\alpha}) \equiv \text{Dirac } \gamma - \text{matrices}$

R.I.P. :

•Niels Tuning (124)

Dirac vergelijking

Schrödinger equation

Time-dependence of wave function

Klein-Gordon equation

Relativistic equation of motion of scalar particles

Dirac equation

- Relativistically correct, and linear
- Equation of motion for spin-1/2 particles
- Prediction of anti-matter

$$i\frac{\partial}{\partial t}\,\psi = \frac{-1}{2m}\,\nabla^2\psi$$

 $E = \frac{\vec{p}^2}{2m}$

$$E^2 = \vec{p}^2 + m^2$$
$$-\frac{\partial^2}{\partial t^2}\phi = -\nabla^2\phi + m^2\phi$$

$$(i\gamma^{\mu}\partial_{\mu}-m) \psi = 0$$

$$\psi = \begin{pmatrix} \psi_1 \\ \psi_2 \\ \psi_3 \\ \psi_4 \end{pmatrix}$$